

GYAKORLATOK

Magyar gyártmány.

Berkovits Lajos.

II. évfolyam

Kronika

obce Vykáňské z nejstarších pamětí. Dle Václava Trnky sepsal Jos. Borecký.

Vykáň r. 1862 měla 54 čísel a 448 obyvatelů českých. Vykáň jest pro sebe obcí politickou i katastrální a jest při ní půdy 1046 jiter 911 sáhů v 1089 parcelách. Katastrální výnos vypočten na 13.670 zl. 6 kr. stř. a daně z přírůžkami obnášívají ročně více jak 5500 zl. r. č.

Na jižním konci obce po levé straně při okresní silnici, stojí na nepatrném návrší uprostřed hřbitova chrám Páně sv. Havla. V lodi má plochý rákosový strop a jen presbytář eliptický jest klenutý. Že před rokem 1384 nestál, aniž že by kdy fara zde bývala, vidno z toho, že nikde s pololetným desátkem zaznamenáno není. Byl tedy asi na začátku 15. století vystaven a jen litovati jest, že opravou r. 1769 úplně rázu původního pozbyl. Hlavní oltář udělán a postaven r. 1777 od benátského řezbáře Františka Adámka. V lodi pak jsou dva oltáře postranní, ale sestávají jen z tumby a obrazů, jež r. 1862 od malíře Viléma Veisse z Prahy za sto zlatých koupeny byly: vpravo sv. Jan Nep. a vlevo sv. Anny. Roku 1862 byl celý kostel uvnitř ozdoben a upraven velkým nákladem obce samotné. Na sever při lodi byla kobka, na jih zákristie.

Před hřbitovem stojí o sobě nízká zvonice z minulého století a jsou tam dva zvony. Větší z nich s obrazem Madony a krucifixem, menší se svatým Floriánem byl r. 1916. v prosinci od Rakouských vojenských úřadů co válečný materiál zabrán a odvezen. Chrám Páně a zvonice byly r. 1918 znovu nákladem patronátů opraveny.

Proti zvonici přes cestu stojí hospoda, o níž tuto jen z té příčiny zmiňujeme, že v obci jediným stavením, jež svým zevnějškem na velké stáří poukazuje.

Filiální škola zřízena zde r. 1789 a vyučovalo se na ní do konce roku 1879 kdy postavila obec novou školu.

Vykáň náležela až do konce 10 století slavnému rodu Slavníků a přešla darem sv. Vojtěcha r. 993 na klášter Břevnovský, při němž až do r. 1420 zůstala. Na začátku 15. století bylo zde 35 živností po 54 korcích. Usedlí platili při sv. Jiří a při sv. Havlu po 64 groších a mimo to odvádělo se k slavnosti sv. Markéty a sv. Dionýsia po 54 vejcích a k sv. Havlu po 4 kuřatech. Jinak byli však stále povinni sekati na 3. poplužích p. preláta v Bříství, jak žně začnou, až se skončí a svěsti obilí do dvora Břístevského každý z 30 lých. Z komínů platilo se po 6 a výmazného po 2 penězích. Mino živnosti bylo zde 11 baráčníků a z těch měl každý okolo korce pole a zahrádku a platili při sv. Jiří a sv. Havle po 6 grošů a 2 kuřatech a byli povinni ještě konečně z míry mlátiti. Úhrnem dostával tedy odtud klášter pololetně 38 kop 14 gr. ročně pak vajec 65 kop, kuřat 162, z komínů a výmazného 3 gr. 4 denáry malé.

R. 1420 dostala se Vykáň Janu Vrbíkovi z Tismic, jakž o tom svědčí List krále Sigmunda s menší početí, kterýž svědčí Janovi z Tismic a jeho dědicům na ves Bykáň řečenou, kláštera

Kronika obce Vykáň 1855-1940

Břevnovského v 385 kop gr., kteréhož listu jest datum na Horách Kutných v pondělí v den sv.Ludmily L.P.1420. Že zde místo Bykáň státi má Vykáň, netřeba podotýkat. Však král Sigmund zapomenuv snad na to, že Vykáň r.1420 zastavil, zapsal ji opět r. 1437 panu Jindřichovi ze Stráže a ten ji také i ostatním zbožím klášterním v držení měl. Když s e však r.1453 pořádek v zemi, zvláště ale při deskách zemských obnovil, ucházel se Mikoláš Vrbík o Vykáň, právě že mu ji drží pan Jindřich ze Stráže a hájil práva svého listem z r.1420 Janovi Vrbíkovi svědčícím. Komise k napravení pořádku v deskách zemských zvolená, majíc téhož léta (1420) lejstra nemohla v nich toho listu naleznouti, než zdálo se jí, že nemá v sobě překážky, a že jest z kanceláře vyšlý právě. Jak pře urovnána byla, nevíme; ale při Přerovu Vykáň zůstala až do roku 1608, v kterémž z jinými ku Kounicům připadla. Pokud Vykáň ještě zbožím klášterním byly, měl snad v údělu některou živnost zdejší s platem Petr ze Sukodola. Když mu ji na začátku 15.stol. (1418-1425) Zdeslav z Tismic vypálil, počítal si škodu na koních, dobytku a různém domácím nábytku na 40 hřiven stříbra. Na ohledání byl vyslán komorník Mikeš a rok určen na zejtří po sv.Jaromýmu. Uznáno pak na přísahy ale Petr ze Sukodola se k ní v oktávě sv.Havla nedostavil a Zdeslav z Tismic obdržel proti němu právo. V 16.století konečně měli zde jeden nebo dva dvory p. Viktorin Škopek 1568, p.Mikuláš Šindel z Blimova, po němž r. 1584 manželka jeho Anna z Minic dědila. Zdá se nám, že to všech, i u Petra ze Sukodola byla jedna a táž živnost, nyní č.5 a památkou na šlechtické majitele jsou při ní stará vrata do zahrady, jež svou prostranností a jemnou prací kamenickou diváka mile na sebe poutají. (Nynější majitel č.5 stavěl v r. 1896 nové obytné stavení a zároveň ozdobnou hradbu kolem zahrady. Nechal tudíž ona vrata strhnouti ale památné kameny se znakem a letopočtem do nových vrat do dvora vedoucích zasaditi nechal.)

R. 1641 byly Vykáň od Švédů vypálena a ještě roku 1654 po Švédské válce zde ladem leželo 6 živností velkých, 1 menší a 4 domky úplně byly pusty.

Na rozhraní silnic k Mochovu a k Vyšerovicům u zahrádky, při nové hospodě stojí kamená socha sv.Donáta, patrona to knížecí Liechtenšteinské rodiny. Tu dala paní vévodkyně Marie Terezie r.1765 zhotoviti a zde postaviti. Posvěcena byla 11.srpna 1765 od tehdejšího p. faráře Vyšehořovického a přítomnosti ředitele panství Karla Floriana Hrdličky a nesmírného množství lidu domácího i z okolí. Od té doby vodivány sem v pondělí svatodušní ze sousední osad průvody, u sochy ozdobené vykonány modlitby za zachování úrody a v chrámu Páně konečně sloužívány slavné služby Boží. Nyní té pobožnosti více není. Socha má svůj kapitál – zdá se nám 20 zl.stř. – jež paní vévodkyně na zachování její věnovala.

Více ze starší doby o Vykáni nevíme a ze století 19. zmíniti se nám jest jen o 2 ohních. Dne 13.března 1805 vyšel oheň v 11 hodin v noci v statku Stupeckých a vyhořela hospodářská stavení a pak výminkařská chalupa. Koně dýmem se nadmulí a ač jim všemožně pomáháno, přec do rána pošli. Hůře byla obec postižena ohněm druhým. Dne 4.prosince 1807 v ½ 7 večer vyšel opět v tomto statku Stupeckých a sice v obilí, kteréž před dvěma lety státi zůstalo. Pro tentokrát však rozšířil se požár na 7.statků jiných a škoda úředně vyřčená páčila se na 37.020 zl.stříbra.

Kronika obce Vykáň1855-1940

Nezbývá nám než abychom ještě jmena rychtářů jak jsme se jich z matrik Břístevských a Vyšehořovických dopídili:

- ❖ R. 1667-1697 – Daniel Šmíd
- ❖ R. 1697 – Jan Obehnal vrchní rychtář a Jiří Hrabaň rychtář obecní
- ❖ R. 1718 – Matouš Kolínský
- ❖ R. 1752 – Jan Brázda
- ❖ R. 1758 – Jakub Živanský
- ❖ R. 1771 – František Novák
- ❖ R. 1780 – Pavel Hoznour
- ❖ R. 1780 – Jiří Čarda
- ❖ R. 1795 – Matěj Kadeřávek
- ❖ R. 1799 – Jan Strnad
- ❖ R. 1812 – František Pavlíček
- ❖ R. 1849 – František Kratochvíl

Prvním starostou od:

- ❖ R. 1850 byl p.Jan Hons – až do roku 1861

...a od roku 1861 druhým starostou byl:

- ❖ p. František Cibulka až do r. 1874
- ❖ R. 1874 – František Prokúpek, do roku 1903
- ❖ R. 1903 – Josef Hons, za něhož vysázena ovocná alej v t.z. průhoně, a za něho obecní knihovna roku 1906 založena byla.
- ❖ R. 1906 – František Prokúpek až do roku 1910
- ❖ R. 1910 – Václav Šťastný až do roku 1914

Jako poslední starosta režimu rakouského zvolen byl:

- ❖ R. 1914 – Karel Kadeřávek, a r. 1919 byl zvolen ještě na novo jako první starosta v Republice Československé.